

Obținerea probelor - Belgia

NOTĂ: Versiunea în limba originală a acestei pagini [fr](#) a fost modificată recent. Versiunea lingvistică pe care o consultați acum este în lucru la traducătorii noștri.
Pagina este deja disponibilă în următoarele limbi: [en](#).

CUPRINS

- 1 Sarcina probei
  - 1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?
  - 1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?
  - 1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?
- 2 Strângerea probelor
  - 2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?
  - 2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?
  - 2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?
  - 2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?
  - 2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?
  - 2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?
  - 2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?
  - 2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?
  - 2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?
  - 2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?
  - 2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?
  - 2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?
- 3 Evaluarea probelor
  - 3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?
  - 3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Sistemul juridic belgian face distincția între dreptul civil și dreptul comercial. Dreptul comercial este o legislație specifică pentru comercianți, în timp ce dreptul civil se referă la dreptul comun.

Legea privind probele în materie civilă se regăsește în secțiunea 1315 și în secțiunile următoare din Codul civil (Burgerlijk Wetboek). Acesta este un sistem închis, cu mijloace de probă strict reglementate (a se vedea secțiunea 5a pentru detalii).

Legea privind probele în materie comercială se regăsește în secțiunea 25 din Codul comercial (Wetboek van Koophandel). Cea mai importantă caracteristică este natura deschisă a sistemului și libertatea în ceea ce privește mijloacele de probă în materie comercială. Secțiunea 25 din Codul comercial prevede: „În plus față de mijloacele de probă permise în temeiul dreptului civil, angajamentele comerciale pot fi probate, de asemenea, cu martori, în toate cazurile în care instanța consideră că acest lucru este permis, în afară de excepțiile prevăzute pentru cazurile speciale. Cumpărarea și vânzarea pot fi probate prin intermediul unei facturi acceptate, fără a aduce atingere altor elemente de probă admisibile în conformitate cu legile comerciale”.

Aspectele procedurale privind mijloacele de probă în materie civilă și comercială sunt reglementate în secțiunea 870 și în secțiunile următoare din Codul judiciar (Gerechthelijk Wetboek). Secțiunea 876 din Codul judiciar prevede că instanța trebuie să judece litigiul adus în fața acesteia în conformitate cu normele aplicabile în materie de probe care se aplică respectivului tip de litigiu. Litigiul va fi civil sau comercial.

Dovada unui fapt, a unei declarații sau a unei afirmații trebuie să fie prezentată de către partea care le invocă. O parte care solicită îndeplinirea unei obligații trebuie să dovedească existența obligației respective. În schimb, o parte care pretinde să fie absolvită de o obligație trebuie să prezinte dovada plății sau a faptului care o absolvă de obligația sa (secțiunea 1315 din Codul civil). În cadrul unei proceduri judiciare, fiecare parte trebuie să dovedească faptele pe care le prezintă (secțiunea 870 din Codul judiciar: „*actori incumbit probatio*”). Revine apoi părții adverse să combată valoarea probatorie a faptelor respective, în cazul în care acest lucru este posibil și permis.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Cu condiția să nu existe obiecții din motive de ordine publică și siguranță națională, toate faptele pot fi dovedite. Există trei restricții cu privire la dreptul de a prezenta probe în cursul procedurii. În primul rând, faptul care urmează să fie dovedit trebuie să fie relevant. Apoi, faptul care urmează să fie dovedit trebuie să fie concludent, ceea ce înseamnă că acesta va contribui la a convinge instanța cu privire la hotărârea care trebuie pronunțată. În cele din urmă, legea trebuie să permită prezentarea de probe pentru a dovedi anumite fapte: dreptul la viața privată, secretul profesional și secretul corespondenței nu trebuie să fie încălcate.

În general, prezumțiile pot fi combătute de către partea adversă. Doar prezumțiile absolute („*ius et de iure*”) nu pot fi contestate; este chiar ilegal să se prezinte probe pentru a le combate. Prezumțiile care pot fi combătute („*ius tantum*”) pot fi contestate prin intermediul unor probe contrare: mijloacele de probă acceptabile în acest caz sunt reglementate în dreptul civil, dar nu în dreptul comercial.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?

Instanța trebuie să fie convinsă de elementele prezentate de către părți. Instanța trebuie să fie convinsă pe baza probelor și a credibilității acestora. În cazul în care instanța ajunge la concluzia că elementul care îi este prezentat poate contribui la soluționarea litigiului și că acesta, astfel cum a fost prezentat, reflectă în mod fiabil adevărul problemei, atunci aceasta atribuie valoare probatorie elementului respectiv. Doar atunci când instanța a atribuit valoare probatorie unui element sau altuia, acesta poate fi considerat în mod corespunzător drept probă.

Valoare probatorie este oarecum subiectivă, în timp ce dovada concretă este strict obiectivă. Statutul de probă depinde de fiabilitatea pe care trebuie să o aibă dovada. Dovezile vor fi considerate probe, din punct de vedere juridic, doar dacă acestea prezintă un nivel adecvat de fiabilitate, astfel încât instanța este lipsită, în definitiv, de puterea de apreciere. Acesta este cazul probei cu înscrisuri. În cazul în care instanța interpretează conținutul unui înscris care a fost obținut în mod legal într-un mod care este incompatibil cu redactarea sa efectivă, acesta încalcă statutul de probă al înscrisurilor oficiale. Partea căzută în pretenții se poate baza pe acest lucru ca motiv pentru o cale de atac la Curtea de Casație.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Partea care face o afirmație trebuie să fie capabilă să o dovedească. În unele cazuri, judecătorul poate instrui o parte să utilizeze un anumit mijloc de probă, cum este cazul jurământului impus în mod oficial (secțiunea 1366 din Codul civil). Instanța poate solicita unei părți, sub rezerva unor condiții stricte, să depună o declarație sub jurământ, fie pentru a condiționa soluționarea litigiului de depunerea acestei declarații, fie pur și simplu pentru a stabili suma care urmează să fie atribuită.

Instanța poate să examineze părțile și să dispună audierea martorilor, cu excepția cazului în care legea interzice acest lucru (secțiunea 916 din Codul judiciar). De asemenea, aceasta poate solicita un raport de expertiză pentru a stabili anumite fapte sau pentru a obține consultanță tehnică (secțiunea 962 din Codul judiciar).

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Măsurile de anchetă trebuie să fie solicitate de una dintre părți, sub forma unei acțiuni principale și a unei acțiuni provizorii. Hotărând în consecință, instanța poate acorda sau refuza măsurile de investigație solicitate, cu precizarea motivelor.

În cazul unei comparații a scrisului de mână (secțiunea 883 din Codul judiciar) sau a unei anchete a falsurilor (secțiunea 895 din Codul judiciar), instanța dispune ca părțile să se întâlnească în fața acesteia (cu sau fără reprezentare juridică) și să prezinte toate actele, documentele și elementele care urmează să fie comparate sau documentul care este suspectat a fi un fals. Instanța poate soluționa chestiunea imediat sau poate să o depună la registratură și ulterior să efectueze propria anchetă sau să consulte un expert. În final, instanța pronunță o hotărâre cu privire la compararea scrisului de mână sau la ancheta falsului.

În cazul în care o parte se oferă să prezinte una sau mai multe probe cu martori, instanța poate permite prezentarea probelor dacă acestea sunt admisibile (secțiunea 915 din Codul judiciar). Cu excepția cazului în care legea interzice acest lucru, instanța poate dispune audierea martorilor. Martorii sunt citați de către grefierul instanței cu cel puțin opt zile înainte de data audierii lor. Aceștia trebuie să depună jurământ și sunt examinați în mod individual de către judecător. Instanța poate adresa întrebări martorului din oficiu sau la cererea uneia dintre părți. Mărturia este consemnată în scris, citită, corectată și amplificată, dacă este necesar, după care audierea martorului este închisă.

Instanța poate solicita realizarea unei expertize pentru a soluționa sau pentru a evita un litigiu. Expertiza se poate referi doar la constatările de fapt sau la consultanță tehnică (secțiunea 962 din Codul judiciar). Expertul își asumă misiunea sub supravegherea instanței. Părțile furnizează expertului toate documentele necesare și satisfac toate cererile rezonabile ale acestuia. Raportul trebuie să fie prezentat până la o dată stabilită prin ordinul instanței. În cazul în care raportul este în contradicție cu propria convingere fermă a instanței, instanța nu este obligată să urmeze opinia expertului.

Instanța, din oficiu sau la cererea părților, poate solicita deschiderea unei anchete *in situ* (secțiunea 1007 din Codul judiciar). Ancheta, la care părțile pot sau nu să fie prezente, va fi efectuată de către judecătorul care o solicită sau de către o persoană însărcinată în mod oficial cu efectuarea acesteia. Un raport oficial al tuturor activităților și rezultatelor se elaborează și se transmite părților.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Instanța nu este obligată în niciun caz să accepte solicitarea unei părți privind întreprinderea unor măsuri de anchetă. Cu toate acestea, în cazul în care o instrucțiune oficială este transmisă judecătorului, acesta trebuie să o execute (secțiunea 873 din Codul judiciar).

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Există cinci tipuri de mijloace de probă în conformitate cu dreptul civil (comun): înscrisuri, mărturii ale martorilor, prezumții, mărturisiri făcute de părți și jurăminte (secțiunea 1316 din Codul civil).

Proba cu înscrisuri (secțiunea 1317 din Codul civil) poate fi depusă fie prin instrument autentic, fie prin instrument privat. Un instrument autentic este un document care a fost executat în formă legală de către un funcționar public competent (de exemplu, un notar sau un grefier) și este considerat de către părți și de către terți ca reprezentând o probă concludentă a acordului pe care îl conține acesta. Un instrument privat aprobat, care a fost semnat de către toate părțile în cauză și a fost întocmit în atâtea exemplare câte părți, este considerat de către părți ca reprezentând o probă concludentă. Pentru cazurile cu o sumă sau valoare de peste 375 EUR trebuie să se elaboreze un instrument scris (secțiunea 1341 din Codul civil).

Mărturia martorilor (secțiunea 1341 din Codul civil) nu este admisibilă pentru a contrazice sau a amplifica conținutul înscrisurilor. Cu toate acestea, în cazul în care există doar înscrisuri *prima facie* sau în cazul în care a fost imposibil să se elaboreze înscrisuri, se acceptă mărturia martorilor.

Prezumțiile (secțiunea 1349 din Codul civil) sunt concluzii pe care legea sau instanța le extrage pe baza unui fapt cunoscut, pentru a stabili un fapt necunoscut. Prezumțiile nu pot compromite conținutul instrumentelor scrise, dar pot – la fel ca mărturiile martorilor – să completeze înscrisurile *prima facie* și să înlocuiască înscrisurile care nu au putut fi întocmite.

Mărturisirile părților (secțiunea 1354 din Codul civil) sunt fie judiciare, fie extrajudiciare. O mărturisire judiciară este o declarație făcută în fața instanței de către o parte sau de către reprezentantul său autorizat specific, care poate fi invocată împotriva persoanei care o face. O mărturisire extrajudiciară nu este supusă niciunei cerințe procedurale.

O parte poate solicita celeilalte părți să depună un jurământ (jurământ decisiv) (secțiunea 1357 din Codul civil) sau acest lucru poate fi solicitat de către instanță. În cazul jurământului decisiv, jurământul constituie doar o dovadă în favoarea sau împotriva persoanei care solicită depunerea jurământului.

Probele în materie comercială (articolul 25 din Codul comercial) nu sunt reglementate, dar includ un mijloc de probă specific, și anume factura achitată în cazul contractelor de vânzare. Un comerciant poate utiliza întotdeauna o factură achitată ca dovadă valabilă, în timp ce alte înscrisuri trebuie să emane de la partea opusă dacă se dorește ca acestea să servească drept probe.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Mărturia martorilor este reglementată, ca mijloc independent de probă, de Codul civil; aspectele procedurale ale probelor sunt incluse în Codul judiciar. Expertiza este doar un mod de a proba un fapt și este reglementată în Codul judiciar. Părțile pot solicita instanței să citeze martori, dar nu pot desemna experți din proprie inițiativă. Numai instanța poate face acest lucru.

Înscrisurile au valoare probatorie și instanța trebuie să respecte conținutul acestora, însă același lucru nu se aplică rapoartelor și opiniilor experților. În cazul în care raportul sau opinia sunt contrare propriilor convingeri ale judecătorului, acesta nu este obligat să le respecte (secțiunea 986 din Codul judiciar).

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Există o ierarhie a mijloacelor de probă reglementate. Mărturisirile și jurămintele sunt pe primul loc. Un înscris prevalează întotdeauna asupra mărturiilor și prezumțiilor. Documentele autentice (actele) constituie o dovadă concludentă între părți și în relație cu terții, în timp ce un document privat recunoscut constituie o dovadă concludentă între părți. Mărturiile martorilor și prezumțiile pot fi invocate numai în cazul în care probele cu înscrisuri sunt incomplete sau în cazul în care este imposibil să se prezinte o probă scrisă a obligației care trebuie să fie probată.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

În funcție de clasificarea faptei ca fiind o chestiune de drept civil sau comercial, mijloacele de probă sunt fie reglementate, fie nereglementate. În temeiul dreptului civil, un act autentic sau un instrument privat trebuie să fie întocmit pentru toate materiile și tranzacțiile care depășesc suma sau valoarea de 375 EUR (secțiunea 1341 din Codul civil). Doar un astfel de instrument poate servi ca mijloc de probă; mărturiile și prezumțiile nu sunt admisibile. Dimpotrivă, în materie comercială, probele derivate din mărturii și prezumții sunt, în principiu, admisibile pentru a contracara sau pentru a completa conținutul instrumentelor.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Nu, examinarea martorilor are loc la cererea părților sau instanța dispune, din oficiu, acest lucru (secțiunile 915-916 din Codul judiciar).

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

În cazul în care este citat un martor care susține că are motive întemeiate pentru a refuza să depună mărturie, instanța decide asupra acestei chestiuni. Obligațiile de secret de afaceri ale martorului sunt considerate ca fiind un motiv întemeiat, printre altele (secțiunea 929 din Codul judiciar).

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

O persoană citată ca martor este obligată să se înfățișeze în instanță. Dacă aceasta nu se înfățișează, instanța de judecată, la cererea uneia dintre părți, o poate cita printr-un act comunicat de un executor judecătoresc (secțiunea 925 din Codul judiciar). În temeiul dreptului penal, o persoană citată ca martor care nu se înfățișează poate fi amendată (secțiunea 926 din Codul judiciar).

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Mărturiile martorilor nu sunt valabile dacă sunt depuse de către o persoană care nu este competentă din punct de vedere juridic să depună mărturie [secțiunea 961 alineatul (1) din Codul judiciar].

Un minor cu vârsta sub cincisprezece ani nu poate fi interogat sub jurământ. Declarațiile sale pot fi utilizate doar ca informații [secțiunea 931 alineatul (1) din Codul judiciar].

Un minor care are capacitatea de discernământ necesară poate fi interogat de către judecător sau de către o persoană desemnată de judecător în orice procedură care îl privește, fie la propria cerere a minorului, fie la solicitarea instanței, deși în ultimul caz minorul poate refuza să fie examinat [secțiunea 931 alineatele (3)-(7) din Codul judiciar].

Rudele pe linie descendentă nu pot fi interogate în cazul în care rudele lor de sânge în linie ascendentă au interese opuse [secțiunea 931 alineatul (2) din Codul judiciar].

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Părțile nu se pot adresa direct martorului și nu îl pot întrerupe, ci trebuie să se adreseze întotdeauna judecătorului (secțiunea 936 din Codul judiciar). Judecătorul poate, din oficiu sau la cererea unei părți, să adreseze martorului toate întrebările, astfel ca probele să fie clarificate sau completate (secțiunea 938 din Codul judiciar).

Mărturia indirectă este valabilă; aceasta nu este interzisă de nicio dispoziție legală și niciun principiu juridic. De asemenea, secțiunea 924 din Codul judiciar prevede că este posibil ca un judecător să decidă, în cazul martorilor care nu pot să se înfățișeze în persoană, audierea lor la locul unde aceștia se află efectiv.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

Probele obținute în mod ilegal nu pot fi folosite în timpul procedurii. Prin urmare, judecătorul este obligat să nu ia în considerare astfel de probe atunci când ia hotărârea. Probele obținute într-un mod care constituie o încălcare a vieții private, a secretului profesional sau a secretului corespondenței sunt ilegale și inadmisibile.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Înscrisurile care provin de la una dintre părți nu pot fi utilizate ca probe pentru partea în cauză. Numai în dreptul comercial o factură (care a fost acceptată de către client) într-o tranzacție de vânzare-cumpărare poate fi utilizată ca probă de către un comerciant pentru a-și susține cauza, chiar dacă acesta este un document emis de comerciantul însuși. Evidențele contabile întocmite în mod corespunzător pot fi acceptate de către instanță ca probă a tranzacțiilor dintre comercianți.

O mărturisire făcută de una dintre părți este o declarație făcută în fața instanței de către partea însăși sau de către reprezentantul său autorizat în mod special. Aceasta constituie probă concludentă împotriva persoanei care a făcut mărturisirea.

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Ultima actualizare: 18/11/2015